

## Ulusal ve Uluslararası Ar-Ge Destek Sistemleri

Türkiye, Avrupa Birliği'nin stratejik hedefleriyle de uyumlu olarak, Araştırma Geliştirme (Ar-Ge) faaliyetleri ve desteklerinin ülke refahını artırmaya odaklanarak daha etkili olması için 2010 yılına kadar Ar-Ge harcamalarının Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya (GSYİH) oranını % 2'ye yükseltmeyi hedefleyen bir strateji oluşturmuştur. Ar-Ge'ye ayrılan kaynağın artırılmasının yanı sıra sanayi kuruluşlarının toplam Ar-Ge harcamalarındaki payının çoğunluğu oluşturması ulusal bir hedeftir. 2010 yılında Ar-Ge harcamalarının GSYİH'e oranının % 2 ve özel sektörün Ar-Ge harcamalarındaki payının % 50 olması hedeflenmektedir.

Ar-Ge harcamalarının özendirilmesi için çeşitli destekler bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi listelenebilir:

### Uluslararası Destekler:

Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, Türkiye'nin katıldığı EUREKA, EUROSTARS, Avrupa Birliği Çerçeve Programları altında ortak proje çağrılarında çıkan programlar ve benzeri uluslararası programlara sunulan uluslararası ortaklı araştırma geliştirme projelerinin desteklenmesi için oluşturulmuştur. Bu tür uluslararası programlara katılan, Türkiye'de yerleşik, firma düzeyinde katma değer yaratan tüm kuruluşlar bu programdan yararlanabilmektedir.

Bu programlardan en geniş kapsamlı olanı AB Çerçeve programlarıdır. 1 Ocak 2007'de başlayan 2013 yılına dek yürürlükte olacak olan 7. ÇP, Lizbon hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla, araştırmayla ilgili tüm AB girişimlerini ortak bir çatı altında toplamayı hedeflemektedir. 7. ÇP, Avrupa Araştırma Alanı'nı kurmayı hedefleyen önceki Çerçeve Programı'nın başarılarını daha ileriye götürmek ve Avrupa'da bilgi temelli ekonomi ve toplumu inşa etmek üzere oluşturulmuştur. Bu program çerçevesi kapsamında AB üyesi ve Aday ülkelere 2007-2013 arası 51 Milyar Avro'luk bir fon ayrılmıştır.

Desteğin Adı	Kamu Kuruluşu
*Sanayi Farkındalık Programı *KOBİ Saha Ziyaretleri *Türk Sanayisiyle Yürütülen Eşgüdümlü Çalışmalar *Finansal Konuların Yönetiminde Destek *AB Çerçeve Programları Proje Önerisi Özendirme Ödülü Programı *AB Çerçeve Programları Proje Geliştirme Amaçlı Seyahat ve Toplantı Desteği Programı	TÜBİTAK Avrupa Birliği Çerçeve Programları (AB ÇPM) Müdürlüğü Ulusal Koordinasyon Ofisi

### Eureka Destekleri

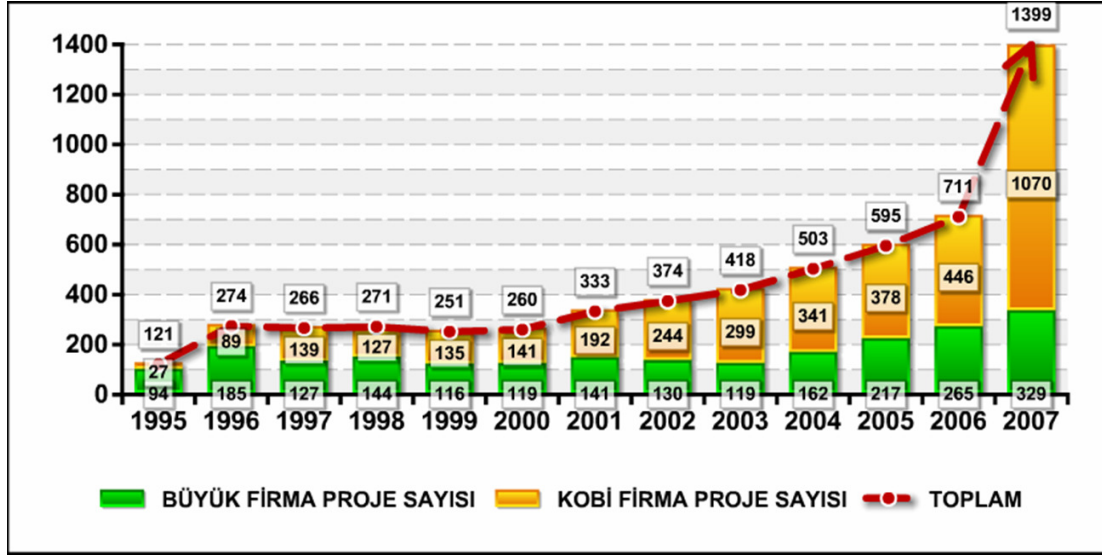
Avrupa ülkelerindeki firmaların, üniversitelerin ve araştırma kuruluşlarının dünya pazarlarındaki rekabet gücünü arttıracak ileri teknolojilerin, ürünlerin ve hizmetlerin araştırılmasını ve geliştirilmesini, uluslararası ortak projeler oluşturulmasını ve yürütülmesini teşvik etmek için oluşturulmuş bir ağ yapısıdır. EUREKA özellikle ticarileşme potansiyeli yüksek, yakın zamanda pazara çıkabilecek araştırma geliştirme projelerinin yaratılmasına odaklanmaktadır. EUREKA programı kapsamında büyük ölçekli firmalar için %60, KOBİ'ler için %75 hibe destek imkanı sunulmuştur.

## Ulusal Destekler:

Ulusal destekler oldukça kapsamlı ve farklı mekanizmalar ile Türk sanayisine kullandırılmaktadır. Bu desteklerin bazıları hibe, bazıları uygun şartlı kredi, bazıları ise vergi indirimleri, bazıları kuluçka alanları olarak verilmektedir. Aşağıdaki tabloda bu desteklerin bir listesi verilmektedir.

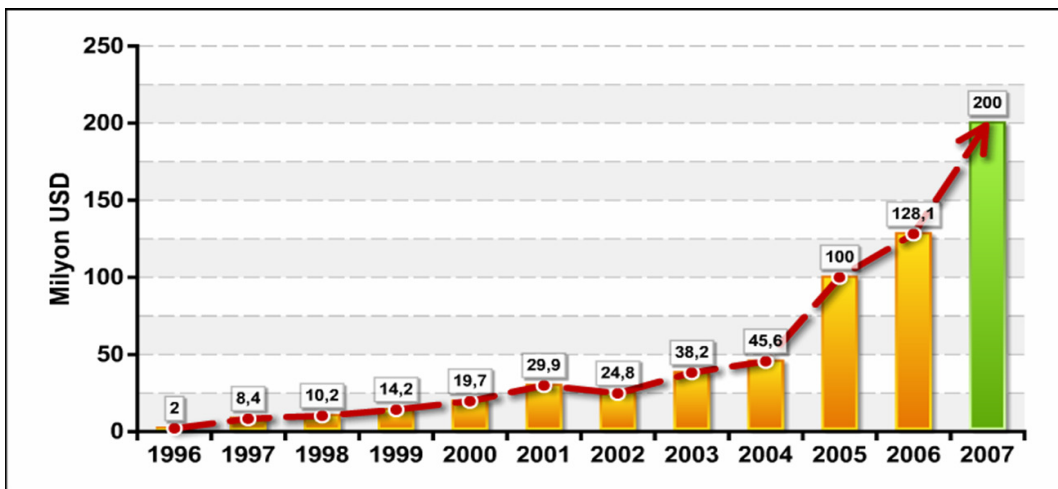
<b>Desteğin Adı</b>	<b>Kamu Kuruluşu</b>
Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	<b>Sanayi ve Ticaret Bakanlığı - Sanayi Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü</b>  Uygulaması Maliye Bakanlığı - Gelirler Genel Müdürlüğü işbirliği ile yapılmaktadır.
Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)	<b>Sanayi ve Ticaret Bakanlığı - Sanayi Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü</b>
Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destekleri - Teknoloji Araştırma ve Geliştirme Desteği - Sınai Mülkiyet Hakkı Desteği  Kalite Geliştirme Destekleri TEKMER/DTİ Programı Yeni Destek Modelleri - Başlangıç Sermayesi Desteği - İş Geliştirme Desteği	<b>Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)</b>
Hezarfen Projesi Patent Teşvikleri	<b>Türk Patent Enstitüsü</b>
Ar-Ge Faaliyetleri için Vergi İndirimi	<b>Maliye Bakanlığı (Gelirler Genel Müdürlüğü)</b>  TÜBİTAK-TEYDEB'in teknik desteğiyle yürütülmektedir.
Ar-Ge Yatırımları için Devlet Desteği	<b>Hazine Müsteşarlığı (Teşvik ve Uygulama Gen. Md.)</b>  TÜBİTAK-TEYDEB işbirliği ile yürütülmektedir.
Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı (Ar-Ge Yardımı) EUREKA Sanayi Ar-Ge Ağı Desteği Proje Pazarları 2007 Yılında Yürürlüğe Giren Destekler - KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı - Teknoloji ve Yenilik Odaklı Girişimleri Destekleme Programı	<b>TÜBİTAK</b> 'ın kendi kaynakları ve DTM'nin DFİF kaynakları, <b>TÜBİTAK- TEYDEB</b> tarafından kullandırılmaktadır.  <b>TÜBİTAK - Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB)</b>
Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Ağları ve Platformları Kurma Girişimlerini Destekleme Programı (İŞBAP) Patent Teşviği	<b>TÜBİTAK- Araştırma ve Destek Programları Başkanlığı (ARDEB)</b>
Ar-Ge Proje Destekleri - Teknoloji Geliştirme Projeleri Desteği (DTM-DFİF %75, TTGV %25) - Ticarileştirme Projeleri Desteği - Ortak Teknoloji Geliştirme Desteği	<b>TTGV</b> DTM'nin DFİF kaynakları ve TTGV'nin kendi kaynakları kullandırılmaktadır.
Teknoloji Girişimcilik Destekleri - Ön Kuluçka Destekleri - Risk Paylaşımı Destekleri - Başlangıç Sermayesi Destekleri	<b>TTGV</b> TTGV'nin kendi kaynakları kullandırılmaktadır.

Ulusal desteklerden TÜBİTAK-TEYDEB KOBİ destekleri bu kapsamda oldukça ön plana çıkmaktadır. Gelişimini kısaca özetlemek gerekirse TÜBİTAK 1996 yılından bu yana Ar-Ge kapsamındaki işler için büyük ölçekli sanayi işletmelerine hibe bazlı destek vermektedir. Ancak Türkiye'deki işletmelerin %98'ini KOBİ'ler oluşturmaktadır. Bu nedenle 2007 yılı itibariyle bu destekler, yukarıda verilen hedefler doğrultusunda KOBİ sınıfındaki işletmeleri de kapsayacak şekilde genişletilmiş ve destek oranı artırılmıştır.



Şekil 1. TÜBİTAK Ar-Ge Destek Programları Kapsamında Yıllara Göre Proje Başvuru Sayıları

Bugüne kadar yapılan araştırmalarda KOBİ'lerin Ar-Ge faaliyetlerinin istenilen düzeyin altında kaldığı gözlenmiştir. Diğer yandan KOBİ'ler genel olarak çevik hızlı adapte olabilen, özel iş alanlarında hızla konumlanabilen dinamik bir yapıya sahiptir. Ancak, KOBİ'lerin işlerini ileri götürmekte yaşadığı temel sıkıntılar nitelikli eleman istihdam edememeleri, doğru bilgiye ulaşamamaları veya yanlış yönlendirme ile zaman kaybetmeleri, eğitim ihtiyaçları, finansman problemleri, Ar-Ge için kaynak ayıramamaları vb. olarak özetlenebilir.



Şekil 2. Destek Programları Kapsamında Yıllara Göre Verilen Hibe Destek (Milyon \$)

Ülke kalkınmasında, sadece ileri teknolojilere odaklanmak değil, tüm sektörlerdeki teknoloji tabanının geliştirilmesi ve bilgiye dayalı faktörlerin özellikle KOBİ'lere yaygınlaştırılması önemlidir. KOBİ'lerin esnek yapıları bu firmaları yenilik faaliyetleri için büyük şirketlere oranla çok daha avantajlı kılabilmektedir. Ancak KOBİ'ler, ölçek ekonomisinden kaynaklanan sıkıntıları, nitelikli personel eksiklikleri, yönetim yetersizlikleri ve finansmana erişim sorunları gibi nedenlerden dolayı çoğunlukla yenilik yapabilme potansiyellerini hayata geçirememektedirler. Diğer bir durum tesbiti de, KOBİ'lerin yaptıkları ürün ve süreç iyileştirme veya geliştirme faaliyetlerini sistematikleştirerek Ar-Ge ve yenilik projelerine dönüştürememeleri ve proje hazırlama ve raporlama konusunda ciddi sorunlar yaşamalarıdır.

KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı ile, KOBİ'lerin bu sorunları aşabilmelerini sağlamak için yeni bir ürün üretilmesi, mevcut bir ürünün geliştirilmesi, iyileştirilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi veya maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi konularında KOBİ'ler tarafından yürütülen 400.000 YTL bütçe ve 18 ay süre ile sınırlı ilk iki proje TÜBİTAK tarafından desteklenmektedir.

1507 kodu ile yayınlanan bu hibe programının detaylarına madde madde özetleyecek olursak,

#### **Hibelerin Kapsamı**

- Toplam proje bedelinin %75'i firmaya hibe edilir
- Maksimum proje bedeli: 400,000YTL
- Maksimum proje süresi: 18 ay
- Maksimum proje adedi: Firma başına 2 adet
- Ortak başvuru yapılabilir
- Ar-Ge projesi sonucunda elde edilebilecek fikri/sınai haklar (patent, faydalı model vb..)de bu kapsamda desteklenmektedir.

#### **Desteklenecek Ar-Ge Projesinin nitelikleri:**

- Ürün veya üretim sürecinde anlamlı yeniliği içermesi
- Yaygın etki yaratması (yeni istihdam vb..)
- İhracat potansiyeli barındırması veya artırması
- Rekabetçiliğe katkıda bulunması

#### **Desteklenen Proje Türleri:**

- Kavram geliştirme
- Teknik ve ekonomik yapılabilirlik etüdü
- Kavramsal aşamadan tasarıma geçerken gerekli test ortamı vb.
- Prototip üretimi
- Pilot tesis kurulması
- Deneme üretimi ve tip testler
- Satış sonrası tasarımdan kaynaklanan problemlerin çözümü

#### **Desteklenen Maliyet Kalemleri**

- Personel giderleri
- Seyahat giderleri
- Alet, teçhizat, yazılım ve yayın alımları
- Malzeme/hammadde giderleri
- TPE'den alınacak ulusal patent tescili, faydalı model ve endüstriyel tasarım tescili ile ilgili giderler
- Danışmanlık hizmeti giderleri